

**Bauskas Centrālā
bibliotēka norišu kopā
“Latviešu grāmatai 500”**

**Latviešu grāmatai
500**



Bauskas Centrālā bibliotēka atsaukusies Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) aicinājumam būt par ziņnesi norišu kopā “Latviešu grāmatai 500”. Gaidot valodai un grāmatniecībai zīmīgo 2025. gadu, kad pirmajai latviešu valodā drukātajai grāmatai apritēs puse tūkstošgades, Bauskas Centrālā bibliotēka realizējusi vairākas ieceres, lai aktualizētu drukātā vārda nozīmi un ietekmi sabiedrībā un kultūrā cauri gadsimtiem.

Vairāku ideju īstenošanai finansiālu atbalstu sniegusi LNB un tās projekts “Ceļā uz *Latviešu grāmatai 500* Latvijas reģionos: izdevējdarbība un tekstu izplatība senāk un tagad”, kas veiksmīgi apstiprināts Valsts kultūrkapitāla fonda projektu konkursā.



Saturs

2022. gads

Latviešu valoda rokrakstos un laikrakstos

Planšetū izstāde "Laikraksti Bauskā"	3
Tikšanās ar laikraksta darbiniekiem "Kā dzīvo <i>Bauskas Dzīve</i> ?"	5

2023. gads

Tekstu izplatība senāk un tagad

Veltījums izdevējam Andrejam Jesenam (1873-1958)

Īsgrāmatiņu konkurss "Es kā Jesens"	7
Izdevums "100 gadi / gramī bibliotēkas" Nr. 1 (9)	9
Video eseja "Andreja tecīnas"	11
Izstāžu namiņa iekārtojums pilsētvidē	13
"Andrejdienas lasījumi"	15

2024. gads

Bibliotēkas un lasīšana

Plūdoņa lasāmčēmodāns	17
-----------------------	----

2025. gads

Pirmajai grāmatai latviešu valodā 500

Planšetū izstāde "Mūsmāju grāmatas"	19
Diskusija "Grāmatas ceļš" Bauskas Grāmatu svētkos	21
8. novembris - "Latviešu grāmatai 500" kulminācijas norises	23

Planšetu izstāde "Laikraksti Bauskā"

Bauskas Centrālā bibliotēkā ar Latvijas Nacionālās bibliotēkas finansiālu līdzatbalstu izveidojusi izstādi, kas rāda Bauskas laikrakstu dažādību un tendences vairāk nekā 100 gadu garumā.

Izstādes pamatdoma – vizuāli pievilcīgā veidā un īsā laika posmā parādīt, kas ir bijuši mūsdienu laikraksta "Bauskas Dzīve" priekšteči. Bauskas preses vēstures aizsākumi meklējami 1893. gadā, kad iznāca izdevums ar nosaukumu "Sludinājumi". To turpinājuši laikraksti, kas dažādu politisko, ekonomisko un sabiedrisko norišu rezultātā tikuši slēgti, apvienojušies vai mainījuši nosaukumu. Izstāde "Laikraksti Bauskā" plašāk rāda daļu no tiem. Izstādē avīžu nosaukumiem, rakstiem un jo īpaši sludinājumiem ir ļauts stāstīt pašiem par sevi, pievienojot vien informāciju par laikraksta iznākšanas laiku, izdošanas un iespēšanas vietu. Vecā druka, aktuālie uzsaukumi, laikrakstu cena un virsraksti kalpo kā ceļa zīmes izstādes aplūkotājiem, lai spētu iejusties vai atsaukt atmiņā tā laika sabiedrības vajadzības vai gaisā virmojošo domu gājumu.



Divu lielformāta planšetu vizuālais risinājums izstādei "Laikraksti Bauskā" (izšķirspēja ievērojami samazināta). Ziņas no laikrakstiem "Sludinājumi" (preses aizsācējs Bauskā) un "Bauskas Avīze".



Planšetų izstādė "Laikraksti Bauskā" pāris soļu attālumā no ieejas kultūras centrā un bibliotēkā (Kalna iela 18). Pēc ekspozīcijas pilsētvidē 2022. gada otrā pusē, izstāde turpina izglītojošu funkciju pagastu bibliotēkās un pasākumos.

Sludinājumos var noskaidrot, ko piedāvāja Bauskas uzņēmēji Nakabiks, Kvēps un Krafts, kādiem darbiem Bauskas alus darītava meklējusi zēnus, kā "Bauskas Vēstnesis" 1927. gadā atspoguļojis 18. novembra svētkus, uz kādu dueli Bauskas pagasta darba zemnieki aicināja bārbeliešus un vai baušķenieki vēl atceras 90. gados iznākušo laikrakstu "Atspulgs"! Tajā pat laikā nepamanīts noteikti nepaliks tas, cik lielā mērā mainīgais ir līdzsvarā sabiedrības rūpēm, kas palikušas nemainīgas. Izrādās, par elektrības tarifu dārdzību runāja jau 1934. gadā!

Bibliotēka pateicas Bauskas muzejam, Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkai, Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) Informācijas un uzziņu centram par atsaucību un ātru sadarbību, kā arī LNB par finansiālo atbalstu mākslinieciskā noformējuma veikšanai planšetēm.

Tikšanās “Kā dzīvo *Bauskas Dzīve*?”

Novembrī bibliotēka vienkopus aicināja tos, kuri vēlas satīties ar reģionālā laikraksta “Bauskas Dzīve” darbiniekiem. Jautājumiem un atmiņām piesātinātu stundu, kas vienoja sešus redakcijas darbiniekus un pulka interesentu, noslēdza stāvaplausi, pasniedzot Bauskas novada pašvaldības apbalvojumu ilggadējai laikraksta darbiniecei D. Ziemelei.

Vestibilā apmeklētāji tika aicināti aplūkot nelielu daļu no “Bauskas Dzīvē” publicētajām karikatūrām, kā arī pārļapot laikraksta priekšteču – “Komunisma Ceļš” (1962-1989) un “Bauskas Darbs” (1944-1962) – atsevišķu gadu iesējumus. Pasākuma nosaukums “Kā dzīvo *Bauskas Dzīve*?” sevī ietvēra norādi uz laiku, proti, kā šodien top laikraksts, ko saucam par savējo, un kas ir tie cilvēki, kuru vārdus lasām, bet pašus vārdu nēsātājus neatpazīstam? Viena no klausītāju pirmajām atziņām varētu būt, ka spēja “iekāpt otra kolēģa kurpēs” ir nosacījums, lai avīze laicīgi nonāktu pie lasītājiem. Žurnālistam reizēm var nākties pārtapt par fotogrāfu un redaktoram – par maketētāju.



Tikšanās ar reģionālā laikraksta “Bauskas Dzīve” darbiniekiem un apbalvojuma “Bauskas novada Gada cilvēks” pasniegšana ilggadējai laikraksta darbiniecei Dainai Ziemelei 2022. gada 23. novembrī. Fonā izstāde “Laikraksti Bauskā”.



Ar sevi iepazīstināja galvenā redaktore Anita Rozentāle, reklāmas nodaļas vadītāja Ilva Kalniņa, literārā redaktore Sandra Giptere-Ivanova, žurnāliste Airika Balode, portāla redaktore Sandra Danosa un fotožurnālists Ivars Bogdanovs.

Itin ātri laikraksta darbinieki klausītājiem lika saprast, ka darbs redakcijā nav vis mītiskā Pēgasa vai mūzas gaidīšana, bet gan disciplinēts, laika grafikā un saskaņošanā balstīts darbs katru dienu, tostarp arī tad, kad vairums cilvēku bauda brīvdienas. Tikšanās viesi papildināja viens otra atbildes uz jautājumiem par to, cik dusmīga ir korektore, ja nākas labot katru otro teikumu, cik ilgā laikā var sagatavot vienas avīzes maketu un vai tik straujā notikumu atspoguļošanā maz vēl ir vietas radošumam. Neiztrūka arī neliela atskatīšanās atpakaļ laikā, kad žurnālistu jautājumi netika novirzīti preses dienestiem.

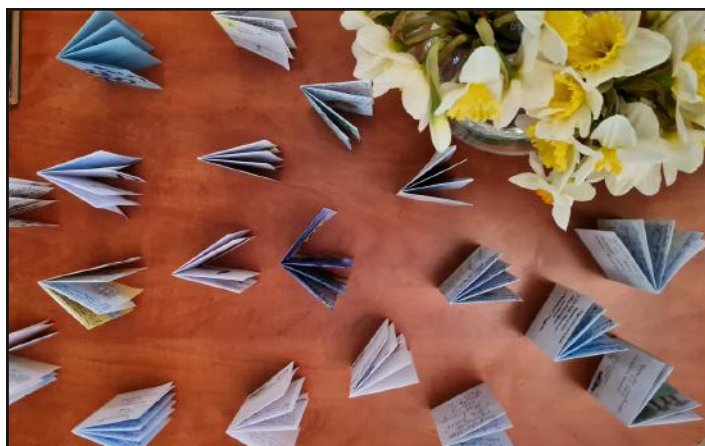
Tikšanās izskaņā apmeklētāji bija klātesoši svinīgam brīdim – žurnāliste, ilggadēja laikraksta darbiniece Daina Ziemeļe par aktīvu darbību politiski represēto personu kustībā un radošu ieguldījumu kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanā saņēma apbalvojumu "Bauskas novada Gada cilvēks". Suminot Dainu, citiem pastāstījām daudz mazāk zināmu faktu – divus gadus viņa pildījusi pārvietojamās bibliotēkas fonda vadītājas pienākumus Bauskas rajona bibliotēkā.

Īsgrāmatiņu konkurss “Es kā Jesens”

Andreja Jesena 150. gadadienā noritēja īsgrāmatiņu konkursa “Es kā Jesens” noslēguma pasākums. Bauskas Centrālā bibliotēka saņēma kopumā 90 īsgrāmatiņas, kuru autori ir Bauskas novada izglītības iestāžu skolēni. Īsgrāmatiņās asprātīgi un niansēti dzejoļu ilustrējumi mijās ar bērnības garšu, smaržu, emociju un piedzīvojumu atainojumiem.

Īsgrāmatiņu veidošanā jeb “izdošanā” tika aicināti skolēni no 1. līdz 9. klasei. Dotie uzdevumi bija atšķirīgi – bērni līdz 4. klasei pārrakstīja un ilustrēja vienu no piedāvātajiem novadnieku dzejoļiem, savukārt piektās līdz devītās klases audzēkņu uzdevums bija veikt pašiem savu bērnības atmiņu pierakstu kādā no daiļliteratūras veidiem. Tā ir atsauce uz Andreja Jesena ieguldījumu grāmatniecībā jeb ilustratīvi saistošas bērnu un jauniešu literatūras izdošanu, kā arī bērnības atmiņu žanra iedzīvināšanu.

Pasākumā ar izzinošu stāstījumu uzstājās Bauskas Bērnu un jauniešu centra medijpratības grupa “Bauskas dārgumu meklētāji”, kuri ierādīja to, kas rakstīts “Jaunības Tekās” pirms 100 gadiem



Īsgrāmatiņu konkursa bērniem un jauniešiem “Es kā Jesens” noslēguma pasākums 2023. gada 14. aprīlī Bauskas Kultūras centrā.



Īsgrāmatiņu konkursa "Es kā Jesens" noslēguma pasākuma dalībnieki.

Diplomus par augstvērtīgu darbu piešķīra četrās kategorijās, iepriecinot 18 bērnus un jauniešus. Sumināto autoru veikums bija vērojams uz lielā ekrāna, kurp grāmatiņas bija pārnestas digitālā formātā. Mazo klašu grupa pārsteidza ar spēju saskatīt dzejoļos sīkas nianšes un ekspresīvi attēlot notikumus, piemēram, gaiļa kājas izbradātu vijolīti (V. Ļūdēns "Vijolīte") vai stārķa negausīgo attieksmi pret iemīlējušos vardi (V. Plūdons "Starks un varde"). Savukārt lielo klašu grupā uzplaiksnīja un mazajās lappusēs iemūžinātas paliks atmiņas par pirmā piena zobu izkrišanu, gliemežu un varžu māju būvniecību, zemeņu ievārījuma vārīšanu, mācīšanos braukt ar divriteni, kopā ar opi piedzīvoto bismārīšu uzlidojumu un daudzi citi patiesi aizkustinoši stāsti.

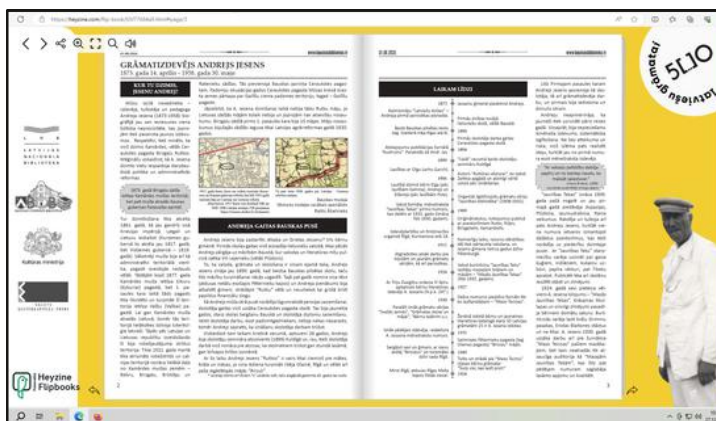
Konkursā piedalījās skolēni no pamatskolām Vallē, Uzvarā, Pilsrundālē, Vecsaulē un Zālītē, kā arī no Bauskas Mūzikas un mākslas skolas. Paldies skolotājiem un vecākiem, kuri veltīja laiku, lai konkursa dalībniekus atgādātu uz Bausku par spīti darba nedēļas noslēgumam un veicamajam attālumam! Paldies žūrijas locekļiem – Vijai Cerusai, Sandrai Cīrulei, Mārītei Šulcei un Sarmītei Zanderei par pacietību!

“100 gramī / gadi bibliotēkas” Nr. 1 (9)

Bibliotēkas avīzītes 2023. gada pirmais numurs veltīts novadniekam, skolotājam un izdevējam Andrejam Jesenam (1873-1958). Tajā var lasīt viņam svarīgo māju – “Rutku” pierobežā un “Birzuļu” Olaines pusē – stāstus, kā arī Jesenu dzimtai piederīgo atmiņu fragmentus.

Bauskas Centrālās bibliotēkas simtgades izdevuma “100 gadi / gramī bibliotēkas” numuri, kas veidoti, drukāti un locīti bibliotēkā, veduši lasītājus ceļojumos laikā un stāstījuši par aktuālo kopš 2021. gada pavasara, kad izdevuma numuru sākotnējais mērķis bija līdz bibliotēkas simtgadei ielūkoties tās vēstures raibākajās lappusēs. Bibliotēkas darbinieki šķetināja paši savu atmiņu pavedienu, talkā sauca bijušos darbiniekus un atstāja piemiņai stāstus, kas apliecina, mūsuprāt, pašu svarīgāko vēstījumu – bibliotēka ir dzīvs organisms. Un kā jau ar tādu mēdz būt – netrūkst nedz piedzīvojumu, nedz rutinizēta darba.

Visi bibliotēkas izdevumi lasāmi digitāli un, protams, saņemami arī bibliotēkā lasīšanai mājās!



Bauskas Centrālās bibliotēkas simtgades izdevums

31.06.2023.

NR. 1 (9)

100 GADI BIBLIOTĒKAS



Andrejs Jesens savā auto aptuveni 1930.-1934. gadā.

Foto no T. Altbērga ģimenes albuma.

REDAKTORES SLEJA

Kas gan būtu mana un Tava bērība bez bērnu grāmatniem un grāmatām? Tā pirmā ar lielām krāsainajām bildēm, tad par Taviem draugiem top lielie drukātie burti, pirmās zilbes, vārdi un teikumi! Pat nepagūsti atpauzes, kad pārskir pirmās grāmatas pēdējo lapu. Āķis lūpa!

Andrejs Jesens uzskatīts par pirmo ievērojamo augstvērtīgas bērnu un jaunatnes periodikas un dailliteratūras izdevēju Latvijā. Par Jesenu lasi šeit, pēc savas grāmatas nāc uz bibliotēku!

Māra Kuljauška
Bauskas Centrālās bibliotēkas direktore

GRĀMATU UN IDEJU IZPLATĪŠANA UN IZDOŠANA ir šī gada vadmotīvs notikuma ciklā “Latviešu grāmatai 500”, kura noslēgumu svēnēs 2025. gadā. Pērn, kad daudzviet reģionos runāja par rokrakstu un laikrakstu nozīmi, mēs tikāmies ar “Bauskas Dzīves” darbiniekiem un pilsētvidē piedāvājām izstādi “Laikraksti Bauskā”. Tagad laiks kādam dižam zemgaleim.

MŪSU NOVADĀ SAKĻOJAS GRĀMATIZDEVĒJA ANDREJA JESENA STĀSTS. Jesenu dzimtas mājas “Rutki” atrodas Gailišu pagastā, pusotra kilometra attālumā no robežas ar Lietuvu. Ar grāmatizdevēja mazmazdēla ģimenes līdzdalību un “Rutku” māju tagadējo saimnieku atsaucību ir tapis kārtējais bibliotēkas izdevuma numurs, kura lielākais pienesums zināšanās par novadnieku ir vēstījums par mājām, kas bijušas svarīgas Jesenu Andrejam, kā arī atmiņu stāstu pieraksti.

ŠO GADU PAVADOT A. JESENA 150-GADES ZĪMĒ, aprīlī rīkojām īsgrāmatņu konkursu, novembrī tiksimies Andrejdienas lasījumos, lūkosim ierīkot izstāžu nāmu pilsētvidē un gaidām video eseju, kurā iemūžinātas izdevēja un redaktora dzimtas mājas. Lūk, ar avīzīti!



Bauskas Centrālās bibliotēkas simtgades izdevuma "100 grammi / gadi bibliotēkas" visi numuri pieejami bibliotēkā līdzī ņemšanai, kā arī lasāmi digitāli.

No izdevuma 1. līdz 4. numuram izstaigātas bibliotēkas vēstures takas, sākot ar 1922. gadu, kad pilsētā netrūka biedrību bibliotēku. Izdevuma lasītājs var būt klātesošs plūdiem bibliotēkā, kauninājumiem un slavinājumiem laikrakstos, "mīlestībai ar traktoru", sabiedrisko bibliotēkāju skološanai, sportošanai, lasītāju atnesto zivju dalīšanai, skaļiem un apslāpētiem smiekliem. Līdz bibliotēkas simtgadei bija paspēts apiet pilnu gadu apli, bet bija sajūta, ka bibliotēkas avīzīte vēl spēj ieinteresēt, tāpēc turpinājām ar tematiskiem numuriem.

2022. gadā iznāca numuri, kas dzīvoja līdzī notikumiem un atklāja kādu tematu. Simtgades izdevuma 5. numurs neparastā veidā iepazīstina ar bibliotēkas darbiniekiem, 6. numurs ir veltījums bibliotēkas ilggadējām vadītājām, savukārt Nr. 7. cildina Grāmatu svētku tradīcijas. Bauskas Bērnu bibliotēkai sakām "Čau!" 8. numurā.

Norišu cikls "Latviešu grāmatai 500" bija pamudinājums, lai avīzītes 2023. gada numurus veltītu izdevējam Andrejam Jesenam un septiņpadsmit pagastu bibliotēkām.

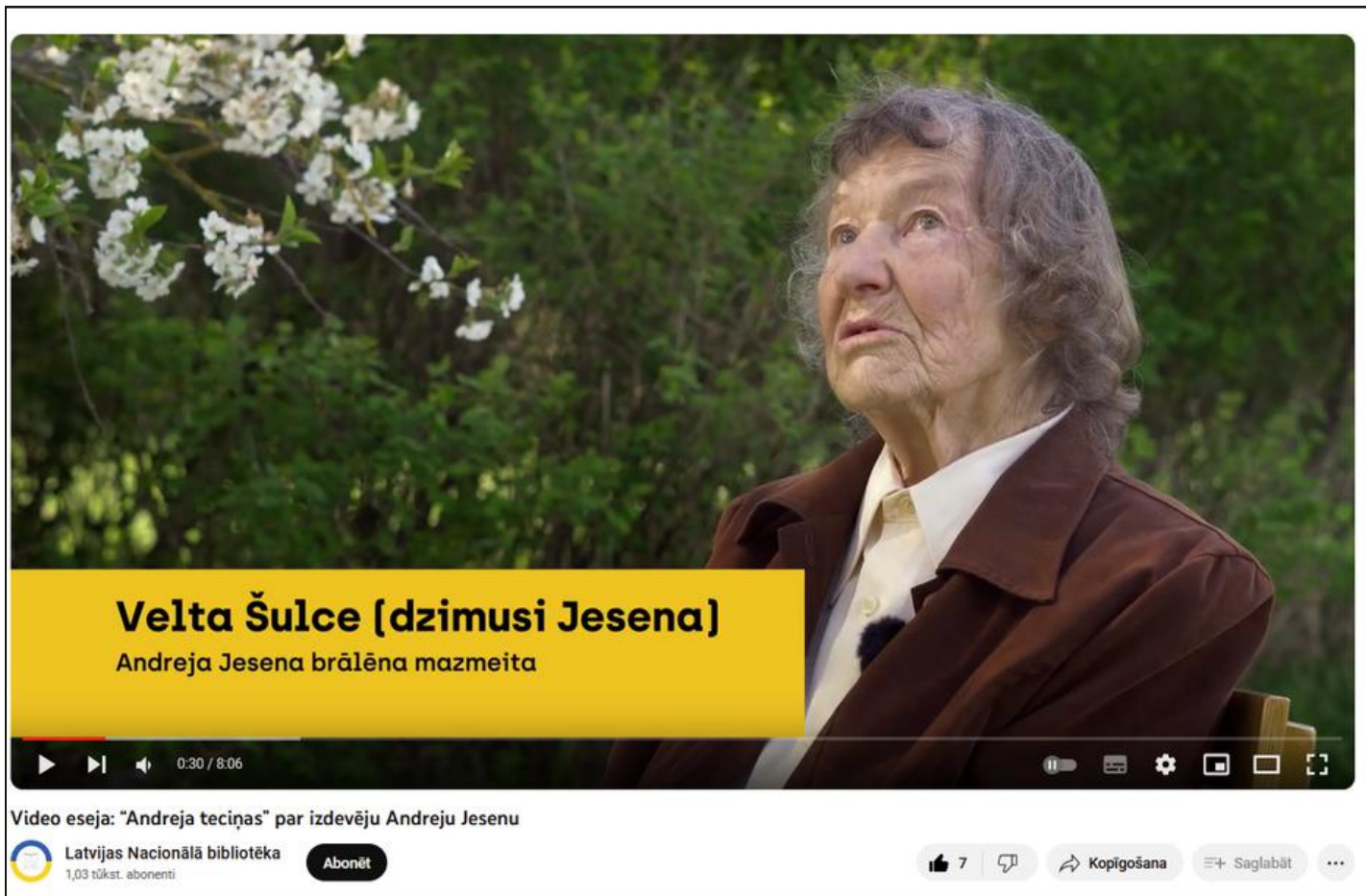
Video eseja “Andreja tecīņas”

Pašā pavasara plaukumā, sadarbībā ar Latvijas Nacionālo bibliotēku, noritēja gatavošanās video esejas "Andreja tecīņas" filmēšanai. Video zīmīgais nosaukums – "Andreja tecīņas" – ir atsauce gan uz A. Jesena periodiskajiem izdevumiem ar nosaukumu "Jaunības Tekas", "Mazās Jaunības Tekas" un "Mazo Tecīņas", gan uz vietu, kur video filmēts, proti, Andreja Jesena dzimtajās mājās "Rutki" Gailīšu pagastā.

Astoņu minūšu garā video eseja ir vēl nebijusi novadpētniecības resursa radīšanas pieredze, turklāt līdz ar video filmēšanu, saglabāta laikmeta liecība, jo pirmo reizi video formātā iemūžinātas “Rutku” mājas. Latviešu grāmatniecības izgaismošanā būtiska ir kopienas pārstāvju iesaistīšana un uzrunāšana, tāpēc par video zelta sastāvdaļu saucamas bērnības atmiņas, kurās dalījās baušķeniece Velta Šulce (dzimusi Jesena, Andreja Jesena brālēna mazmeita). Gandarījums, ka radīts resurss, kas savas formas un ilguma dēļ ir pateicīgs izmantošanai mācību stundās.



Fotoattēli no video esejas “Andreja tecīņas” uņemšanas dienas 2023. gada 12. maijā Gailīšu pagasta “Rutkos”. Video esejas filmēšanu un montāžu veica «Baltic Video».



Ekrānšāviņš no video esejas “Andreja tecinas”. Baušķeniece Velta Šulce (dzimusi Jesena) stāsta par savām bērnības atmiņām, kad dzīvojusi pāri nelielam laukam esošajās “Galiņu” mājās.

Video eseja “Andreja tecinas” skatāma Latvijas Nacionālās bibliotēkas youtube.com kontā, kā arī Latvijas bibliotēku portālā www.biblioteka.lv. Tās tapšanā izmantoti materiāli no Bauskas muzeja, Uzvaras pamatskolas bibliotēkas un Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja krājuma, kā ar no A. Jesena piederīgo ģimenes albumiem. Filmēšanas gatavošanās procesā izveidotas draudzīgas attiecības ar “Rutku” māju saimniekiem (arī Jesenu dzimtas pārstāvjiem) un iegūtas mājas vēstures dokumentālas liecības.

Video tapis ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu LNB projektam “Ceļā uz *Latviešu grāmatai 500* Latvijas reģionos: izdevējdarbība un tekstu izplatība senāk un tagad”. Paldies “Latviešu grāmatai 500” komandai, kas uz saviem pleciem nesa sarežģītos tirgus izpēti un līgumu slēgšanas procesus!

Izstāžu namiņa iekārtojums

Rudenī pilsētvidē pirmo reizi izvietots izstāžu namiņš. Telefonbūdiņai līdzīgais objekts vietu rada pie Bauskas Bērnu un jauniešu centra Dzeltenās mājas, kur reiz skolojies Andrejs Jesens. Namiņš garāmgājējiem īsi pavēsta par izdevēju, kuram aprit 150. gadskārta.

Ideja par kustināmu un neparastu izstāžu objektu bibliotēkā virmoja jau vairāk nekā gadu. Namiņš simbolizē cieņu pret zināšanām, ko glabā bibliotēka, neierastā lokācijas vietā atgādina, ka bibliotēka vēlas satikt savus apmeklētājus un veikums rada prieku par katru jauna ideju, piepildītu ieceri un patīkami pārsteigtu garāmgājēju!

Namiņā izvietota augšupvērsta koka sakne ar dažādos augstumos izvietotiem burtiem, veidojot vārdus "Jaunības Tekas", "Andrejs Jesens" un simbolizējot novadnieka devumu laikā, kas bija svarīgs latviešu valodas un nācijas pašapziņas nostiprināšanai.

Izstāžu namiņa iekārtošanai finansiāls atbalsts gūts no Kultūras ministrijas, pateicoties LNB lolotajai norišu kopai "Latviešu grāmatai 500".



Izstāžu namiņš 2023. gada rudenī pie Bauskas Bērnu un jauniešu centra Dzeltenās mājas Rīgas ielā 8, kur 19. gs. otrā pusē skolojās Andrejs Jesens; toreiz Bauskas pilsētas skola.



Turpini šķirt



“Andrejdienas lasījumi”

Ar “Andrejdienas lasījumiem” 30. novembrī noslēdzās norišu kopa, kas sagatavota, lai atgādinātu un stāstītu par novadnieku, skolotāju, grāmatu un periodisko rakstu izdevēju Andreju Jesenu (1873-1958) no Gailīšu pagasta “Rutku” mājām.

Lasījumi aizritēja novadniekam nozīmīgā vietā – Andrejlaika Bauskas pilsētas skolā. Tāpēc neliels cieņas un piemiņas apliecinājums bija atgriešanās ēkā, kur A. Jesens mācījies. Lasījumus atklāja R. Ābelnieks ar prezentāciju, kurā klausītāji tika iepazīstināti ar iespējamiem maršrutiem, kā skolnieks Andrejs varētu būt mērojis ceļu līdz Bauskai, ko redzējis un kādas valodas dzirdējis, soļojot pa pilsētas galveno ielu uz skolu. Grāmatzinātnieks V. Zanders atskatījās uz grāmatu un periodisko rakstu izdevēja pienesumu literatūrā, sastādot un tulkojot, kā arī izdodot augstvērtīgu literatūru lasīšanai skolās un mājās. Medijpratības grupa “Bauskas dārgumu meklētāji” ienesa nelielas, teatrālas skolu ainu izspēles un fragmentu lasījumus no “Jaunības Tekām”.



Foto no “Andrejdienas lasījumiem” 2023. gada 30. novembrī.



Foto no "Andrejdienas lasījumiem". Grāmatu un periodisko rakstu izstāde.

Pasākumu vizuāli un izzinoši bagātināja novadnieka izdoto grāmatu un periodisko rakstu izstāde, kas tika veidota no Bauskas muzeja un Uzvaras pamatskolas bibliotēkas krājumiem. To starpā bija gan 100 gadus sens "Jaunības Teku" numurs, gan "Populāri zinātniskās bibliotēkas" grāmatu sēriju eksemplāri un daudzas citas drukātās muzejvērtības. Savukārt uz molbertiem bija izkārtotas planšetes ar fotoattēliem, kas vēstīja par grāmatnieka mājām un ģimeni un vairums pirmo reizi bija nonākuši ārpus Jesenu dzimtai piederīgo albumiem. Lasījumu izskaņā tika demonstrēta video eseja "Andreja tecināšas". Klātesošo vidū bija video esejas varone Velta Šulce ar meitām, Andreja Jesena mazmazdēls Toms Altbergs, kā arī "Rutku" māju saimnieks Jānis Svars.

"Andrejdienas lasījumi" noritēja ar Valsts kultūrkapitāla fonda finansiālu atbalstu LNB projektam "Ceļā uz Latviešu grāmatai 500 Latvijas reģionos: izdevējdarbība un tekstu izplatība senāk un tagad".

“Plūdoņa lasāmčomodāns”

Ievadot 2024. gadu rudens sajūtās, bibliotēka apvienoja Viļa Plūdoņa simtpiecdesmitgadi un “Latviešu grāmatai 500” gada tēmu – lasīšana un bibliotēkas. Ceļu uzsāka “Plūdoņa lasāmčomodāns”.

No septembra līdz decembrim Plūdoņa tēls pilnā augumā un lasāmčomodāns pieturēja ceļojumu galapunktos jeb bibliotēkās. No ugunī cietušas grāmatas apskates, kas pavadīja stāstījumu par bojā gājušu pirmo latviešu valodā iespiesto grāmatu, runas maz pamazām aizvirzījās līdz dzeltenos apvākos ieautam Plūdoņa stāstam “Mazā Anduļa pirmās bērnības atmiņas”. Anduļa domu ceļš izskanēja 500 vārdu garā fragmentā. Iespējams, citādu noskaņojumu piešķīra arī visiem izsniegtās apaļbrilles uz acīm, kas līdzīgas Plūdoņa acenēm. Klausītājiem tika piedāvāta vārdu spēle, kurā jāatrod pareizie pāri. Stāsta prognožu spēlē bija jāveic izvēle starp pareizo un nepareizo pavērsienu grāmatā. Savukārt Anduļa testā dalībnieki noskaidroja, cik līdzīgi ir galvenajam varonim un varbūt pat pašam stāsta autoram.





Plūdoņa lasāmčomodāns kopā ar Ceraukstes pagasta Ceraukstes bibliotēkas vadītāju viesojas Griķu pamatskolā.

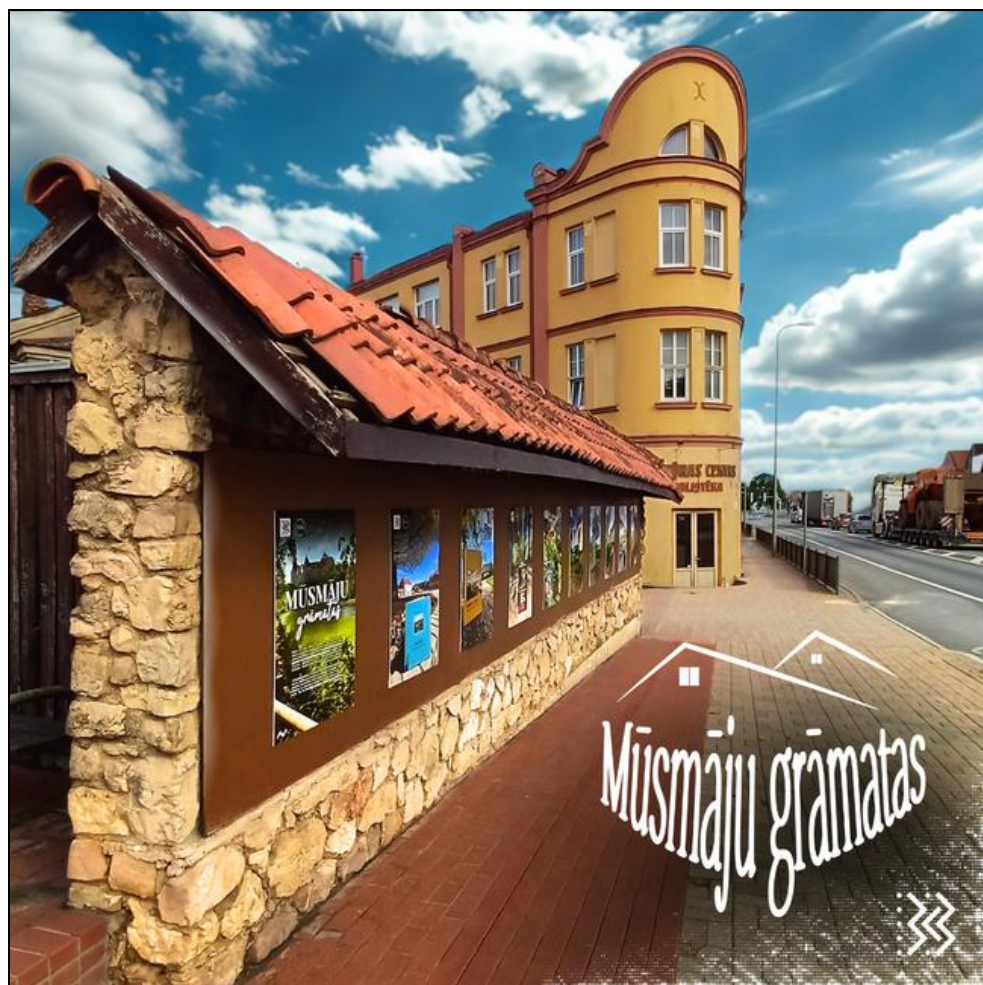
Tematisko trīsradi – bibliotēka, grāmata, Plūdons – lielākās un mazākā grupās piedzīvoja Bauskas novada bibliotēku pakalpojumu lietotāji Ceraukstē, Skaistkalnē, Mūsā, Strēlniekos, Mežotnē, Vecumniekos, Misā, Vecsaulē, Bauskā, Ozolainē, Gailīšos, Vallē, Codē, Jauncodē un Iecavā. Lielākoties bērni, jaunieši un seniori ar Plūdoņa vārdu tikās bibliotēkās, bet neiztrūka arī došanās uz skolām un dienas centru. Kopumā vairāk nekā trīs simti dalībnieki bija klātesoši lasāmčomodāna idejai Viļa Plūdoņa simtpiecdesmitgadē. Vēršanās pie dažādu paaudžu cilvēkiem lasāmčomodāna saturam un stāstījumam lika variēt, bet vēstījums palika nemainīgs. Proti, valoda ir itin sarežģīts instruments un tās lietojums strauji mainās, tāpēc par tās kodolu jātur cilvēks ar grāmatu rokās.

*Kur būs mazā Anduļa sauvaļīgais brīvības garš un pieejama grāmata,
tur būs arī Anduļa vēlme izdibināt grāmatā rakstīto.*

Planšetņu izstāde “Mūsmāju grāmatas”

Ir sasniegts notikumu cikla “Latviešu grāmatai 500” kulminācijas gads, jo tieši tik gadus atpakaļ tika izdota pirmā zināmā grāmata latviešu valodā. Šo laiku godinot, izveidota pilsētvides izstāde “Mūsmāju grāmatas”. Kā ierasts, tā skatāma Kalna ielas pakājē, pie ieejas kultūras centrā un bibliotēkā. Izstāde rāda deviņas grāmatas, kas svarīgas Bauskai un novadam.

Tālab 1525. gadā izdots teksts zuda reliģiskajās cīņās, taču auglīgais latviešu valodas zemes arums paguva tvert pirmo sēklu. Kur satiekas valoda un grāmata, tur aug tautas pašapziņa. Tā plešas, tiecas un aizskar. “Mūsmāju grāmatas” vēsta par Bausku un baušķeniekiem, par novada ļaudīm un novada ārēs izlolotām grāmatām. Šīs ir grāmatas, kas latviešu valodā turpina uzturēt vietas vēsturi, sēj lepnumu un izpratni par kamolu, kurā satīts Bauskas novada stāsts. Šīs ir mūsmāju pagātnes, tagadnes un nākotnes grāmatas.



Izstāde “Mūsmāju grāmatas” Kalna ielas 18 pakājē, Bauskā.



Izstāde pilsētvidē, Bauskā skatāma no 2025. gada 5. maija līdz 30. septembrim. Turpmāk - bibliotēkās pagastos.

Izvēlētās grāmatas iemūžinātas uz pilsētas fona. To vairākums sliecas vēstures virzienā un tā nav nejaušība, drīzāk likumsakarība. Laiks negausīgi steidzas. Ar katru noietu sprīdi uz priekšu kāds tik pat liels laika posms paliek pagātnē. Tas zūd, ja netiek pārmantots mutvārdu un rakstu veidā. Mūsu identitāti veido sargājams kodols latviešu valodā drukātas grāmatas veidolā, un mūsu pienākums ir par to atgādināt. Fotogrāfijās izcelto (un ne tikai) grāmatu autori un sastādītāji ir paveikuši kultūrvēsturiski nozīmīgu darbu. Paldies viņiem par to!

Vai maz vērts pieminēt, ka ne vien planšetēs redzamās deviņas grāmatas pelnījušas gozēties izstādē? Tādu ir daudz vairāk un, iespējams, kāda vērtējumā gluži citas. Uz šīm grāmatām un pilsētas ainavu fragmentiem varēs lūkoties, sagaidot Grāmatu svētkus Bauskā, savukārt pēc tam izstāde ceļos pa lielākām un mazākām bibliotēkām pagastos.

Diskusija "Grāmatas ceļš" Grāmatu svētku ietvaros

Bibliotēku darba ritumā rudens iezīmējas ar nemainīgu tradīciju – Grāmatu svētkiem. Šoreiz jau iemīļotās tikšanās reizes ar rakstniekiem papildināja diskusija "Grāmatas ceļš".

Diskusijas pieci dalībnieki gluži kā vienas rokas pieci pirksti virpināja jautājumu pavedienu un diskusiju veda pa sev izraudzītu ceļu. Uzkavēties lika jautājums par latviešu literatūras klasiku. Vai skolā rodama vieta sarunai par grāmatniecības pamatlicējiem, kuru vārdi top aktuāli desmitgadēs? Pie klausītājiem nonāca arī neliels, detektīvcienīgs sižets par pirmo un ātri vien bojā gājušo izdevumu pirms 500 gadiem. Šādā reizē raisās pārdomas par to, kam grāmata kalpo šobrīd - idejai vai vajadzībai - un vai laiks, kas mūsdienās kā aktuāls dots nupat klajā nākušai grāmatai, nav skaudri īss. Neatbildēts, bet varbūt neatbildams ir jautājums, vai lasoša sabiedrība iegūst no tā, ka lasīta tiek jebkura grāmata un visu formu teksts, jo galvenais ir ievilināt lasītpatikas tīklos.



Diskusija "Grāmatas ceļš" 2025. gada 19. septembrī.



Grāmatu svētki Bauskā 2025. Norises vieta - Bauskas Kultūras centra Izstāžu zāle.

Klausītāju priekšā stājās grāmatu apskatniece un grāmatnīcas "Jānis Roze" Rīgā, Barona ielā vadītāja Kristīne Pīkenena, ceļā uz septīto romānu esoša rakstniece no lecavas puses Andra Rušmane-Vēja, Bauskas Valsts ģimnāzijas latviešu valodas un literatūras skolotājs, Bauskas jaunākās paaudzes viedokļu līderis Kaspars Kalējs, notikumu cikla "Latviešu grāmatai 500" pārstāve Aiva Rozenberga, kā arī latviešu (un ne tikai) literatūras gurmane Liega Piešiņa.

Diskusijas izskaņā katrs dalībnieks atklāja, kura grāmata, viņaprāt, varētu kļūt par pirmo latviešu grāmatu uz Marsa, tā paverot simbolisku ceļu turpmākajai 500-gadei. Kādam tā būtu Jāņa Klīdzēja "Cilvēkbērns", kādam Gunara Janovska triloģija "Sōla", bet vēl kādam grāmata, kurā plūst žargoni un barbarismi, lai tas kā apliecinājums katras jaunas piecdesmitgades pārvaramajiem latviešu valodas izaicinājumiem kalpo par zīmi, cik mūsu valoda ir dzīvotspējīga, noturīga un skaņa.

8. novembris - "Latviešu grāmatai 500" kulminācijas norises bibliotēkā

Notikuma cikla noslēdzošais pasākums "Cauri tumsai ar grāmatu" 8. novembrī meta daudzus gaismas tiltus starp Latvijas Nacionālo bibliotēku un lielām, mazām bibliotēkām reģionos.

Šajā dienā no pulksten 11.00 Bauskas Centrālajā bibliotēkā (BCB) un vēl 10 Bauskas novada bibliotēkās ikviens varēja sekot līdzi pārraidei no Gaismas pils. Svētku sadaļas "Preses brokastis" otrā pusē BCB pieslēdzās tiešraidei, lai pastāstītu par izdevumu, kas tiek veidots un drukāts bibliotēkā - "100 gadi/grami bibliotēkas". Dažas stundas pēcāk tika justs līdzi Bārbeles pagasta bibliotēkas kolēģei.

Kad saule tuvojās otrpus apvārsnim, latviešu valodā drukāta grāmata tika cildināta bibliotēkas grāmatu klubā, kas savas pirmās tikšanās piedzīvojis šogad. Dalībnieki dalījās iespaidos par izlasītajām latviešu autoru grāmatām un, viņuprāt, latviešu literatūras zelta fondu. Grāmatu pasaulē ieskatījāmies kopā ar grāmatu apskatnieci Kristīni Pīkenenu.



Svinību mirklī Bauskas Centrālajā bibliotēkā 2025. gada 8. novembrī.



Bauskas Centrālās bibliotēkas kolektīvs, fotografējoties akcijai "Mans grāmatplaukts".

Mūsu grāmatplaukta stāsts, kas apkopots kopā ar citiem akcijas dalībnieku stāstiem un iesiets grāmatā.

Stāvam vietā, kur pie sienas reiz slējās spoguļis. Vai esam aizspoguļijā? Fantastiskā pasaulē spoguļa otrā pusē vai tomēr realitātē? Pat esot šajā pusē, stāvam daudzu pasaulu krustpunktā. Soļa attālumā no vietas, lai kļūtu par zinātnieku vai režisoru. Rokas stiepiena attālumā, lai iejustos izmeklētāja vai pasaules apceļotāja ādā. Bauskas Centrālās bibliotēkas plaukti bieži krāsojas dabas toņos un šoreiz ļoti aktuālajā – dzeltenajā. Dzeltenā kā saule, kas silda atpūtnieku vaigu, lasot grāmatu. Nemainīgi dzeltenā kā siera ritulis vasaras saulgriežos. Uzticīgi dzeltenā kā sen drukātas grāmatas plānās lapas. Mēs nezinām, kas varētu kļūt par pirmo latviešu grāmatu uz Marsa, bet esam pārliecināti, ka turpmākais latviešu grāmatas 500-gades solis būs drošs, mērķtiecīgs un bagātīgs.

